

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- תחומים
- ספרות העמק ות
- הסוכנות
- ימי כיבודים - נלות ואילה
- ימים נוראים
- תחומים
- ימי הפורים
- הגדה של פסח
- בעניני מצוות המדיניות
- שמואל
- תורה ומצור
- שיר השרים
- שבת קודש
- מנהג בנימין
- שמע בעונה
- ענינים כשיס' ובהלכה
- זמירות שבי
- קטלוג הקלטות שיעורים
- רשימת ספרי - סמארי
- סמארי - נאשית-נח
- רבאשית חוב - נח
- קל - מולדת
- רבאשית חוב - רבא-נח
- שנת-נח - שנת-נח
- שנת ח"א - סמארי מבוא
- ירחי-שמיים
- שנת ח"א - ירחונה-סמארי
- יקרא ח"א - יקרא-סמארי
- יקרא ח"א - ירחי-בנימין
- מנצח ח"א - מנצח-סמארי
- מנצח ח"א - מנצח-סמארי
- מנצח ח"א - מנצח-סמארי
- מנצח ח"א - מנצח-סמארי
- מנצח ח"א - מנצח-סמארי

ניתן להשיג: mechonbennelach@gmail.com
 בארצות הברית: sales@yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

פרשת כי תצא תשפ"ג
גליון מס' 275

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת כי תצא

דבר משובש. ומה שאינו מובן דיו הוא מדוע גרוע והמור כל כך עשיית ערבוביה, עד שהיא 'תועבה', ונאסרה בהנאה, ולוקים על כך. וזהו ענין ה'חוק' שבו, שהבריות אינם מרגישים שתהא בכך סיבה לאסור. וזהו הכוונה במה שאמרו ש'אומות העולם מונין את ישראל', והיינו שלבבות האנשים לא מתחברים כל הצורך ברעיונות של מצוות אלו.

אולם ניתן לתת בדבר קצת הבנה ששיבושים

לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הכרם. לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו (כב, ט-י)

מצות הכלאים נחשבות כ'חוקים' שאין טעמם ידוע, ומצוה זו היא אחת המצוות שהגויים מונין [מקנטרין] בהן את ישראל. ובפרשת קדושים הפסוק של כלאים מתחיל 'את חוקותי תשמורו'. והנה בגדר ה'חוק', ראה מה שביארנו בזה בהרחבה בפרשת אחרי ובפרשת חוקת, ותמצית הענין הוא שאין פירושו שהוא דבר שאין מקום להבינו, אלא חוק הוא דבר שאיננו מרגישים בצורה מספקת מדוע צריך להיות דוקא כך. אבל טעם האיסור אנו מבינים גם בחוק. ובוודאי שגם במצוות האלו אפשר להבין את הרעיון שלה, והיא מלמדת את האדם את רוח התורה. ורוח התורה של איסור כלאים הוא שהתורה אינה סובלת דברים של ערבוביה, וכשהערבוביה היא כבר במידה משמעותית אסרתה התורה.

והנה עצם הדבר ניתן להבנה, ש'כלאים' ו'שעטנז' פירושה 'ערבוביה' ומורגש בחוש שערבוביה היא

בגליון

פרשת כי תצא

ביאורי פסוקים..... עמוד 1

היכל השבת

סעודות השבת - ד..... עמוד 6

בענייניא דיומא

אני לדודי ודודי לי..... עמוד 9

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מגדולי תומכי מכוננו

הרה"ח רבי **דוד לור** שליט"א

לעילוי נשמת אמו האשה החשובה

מרת **מרים** בת ר' **אברהם** ע"ה

נלב"ע ביום ד' אלול תשפ"א

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

להנצחת ותרומות 'פרנס השבוע/החדש' אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' יצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גוני תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחודשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכס וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים

לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרשת השבוע

שמענו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך

הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

ספרים
למעדי השנה
סדרת ספרים
ביאורים ומאמרים
על המעשה המישי תורה
ספרים
על הש"ס
ספר
המת ומחשבת
ביאורי סוחר
ספר
אמונה ומצוות
מגאן
תורה ודעת
אמרים
תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מיתגיה מכון

סניפים 14 מקות מנוחה

עבודת המעשה בבית מוסד

לשמוך שיעורי רבינו

מחולקים לפי נושאים

בכל התחומים

רשימת ספרים בן מלך

בתיבת המנוחות מרובי העולם

מלפון התחילה: 054-8422488

כתובת: אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

קניית מנוחה לפי סעיף 46

לתיבת הארצית

mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

והנה דעת הרמב"ם (הלכות כלאים פ"ט ה"ח) שהאיסור של 'לא תחרוש בשור וחמור יחדיו' הוא רק בבהמה טהורה ובהמה טמאה, אבל אם חורש ומנהיג בשני סוגי בהמות טהורות או שני טמאות אינו עובר [מן התורה, ואסור רק מדרבנן]. והביאור בזה הוא כמו שנתבאר למעלה, ששורש האיסור הוא בכך שהם שני מינים, אלא שצריך גם שיהיה טמאה וטהורה, משום שזה מחדד את השוני ביניהם. וזו הוכחה לגדר האיסור כמו שביארנו, ועל כן תוקף האיסור תלוי בעוצם הערבוביה.

לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הכרם. לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו (כב, ט-יא)

שלשה מיני כלאים אלו כבר אסרה תורה בפרשת קדושים, ושם לשון הכתוב הוא: 'בהמתך לא תרביע כלאים, שדך לא תזרע כלאים, ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך'.

ובחומש דברים הרי הכלל הוא שהתורה באה להוסיף (עיין חולין סג). ולגבי 'שדך לא תזרע כלאים', ההוספה בדברים היא לגבי כלאי הכרם, שהכרם נאסר ככתוב 'פן תקדש המלאה', והיינו שניתוסף כאן איסור הנאה בכלאי הכרם. והנה בקדושים נאסרו כל מיני כלאי זרעים והרכבת אילן, אולם החומרה המיוחדת של כלאי הכרם נאמרה רק כאן.

והטעם שבכרם זה יותר חמור, הוא מפני שהכרם הוא קבוצת נטיעות חשובה ויש לו שם בפני עצמו 'כרם', [וכפי שמבואר במשנה (כלאים ד, ו) שכרם אין נחשב אלא כשיש חמש נטיעות נטועות כפי הסדר, שתיים כנגד שתיים ואחת יוצאה זנב], וכאשר מעוותים אותו בערבוביה, עם זרעים שמתאימים לשדה, יש בערבוביה זו שיבוש יותר עמוק מאשר בתערובת שאר זרעים ואילנות.

ולמרות שחיטה ושעורה הן חשובות מצד עצמן יותר מכרם, כמו שמצינו בענין שבעת המינים (ברכות מא): 'כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה שנאמר 'ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש'. וכמו שביארנו בפרשת עקב היאך נסדר לפי סדר חשיבות המינים. אכן הביאור בזה הוא, שבתורת

גדולים וערבוביה; שיבושים בסדר הנכון הנהוג בעולם, שקבע הבורא בבריאה, אינם מתאימים וראויים לאיש קדוש, וחוש העדינות האציל נפגם ונטרד מהנהגות כאלו שיש בהן זרות ושיבוש. ולפיכך לבישת בגד מורכב של צמר ופשתים, חרישה בשור וחמור יחדיו, שהם שני מינים שונים במהותם, שני בעלי אופי שונים, או זריעת שני מינים, זרעים ואילנות יחדיו. מפורש כאן שהתנהגויות כאלו חסרה בהן קדושה, חסרה בהן שלימות, חסרה בהן הנהגה נכונה ומתוקנת, והן שיבוש שאינו ראוי לאיש קדוש לה'.

ואין האיסור דוקא כשמחולל שיבושים קבועים בבריאה, שהרי חרישה בשור וחמור יחדיו אינו משבש את הבריאה, שהרי אינו מרביע אותם, והשור נשאר אותו שור והחמור נשאר אותו חמור. אלא שעצם המעשה הוא מעשה משובש ולא ראוי. ובפרשת קדושים אכן כתוב רק 'לא תרביע', אבל כאן נאסר אף 'לא תחרוש', בלא הרבעה, מפני שבחומש דברים ישנן הוספות על שאר החומשים.

ומן הענין להוסיף, שלא כל ערבוביה נחשבת שיבוש, שכן המערב כמה מיני ירקות או פירות, כנהוג, הנה זה נחשב לתיקון אוכלים ולא שיבוש שלהם. שהרי אין זו תערובת בעצמות צורת הבריאה של הדברים, ורק אם מעוות בעצמות היצירה שלהם (בזריעה ובנטיעה) זה נחשב שיבוש שאסור.

ובבגדים, עצם חיבור שני מיני שתי וערב באריג יחדיו עדיין אין בכך שיבוש, ורק בשעת לבישה התורה רואה בזה שיבוש. שכן השיבוש הוא מצד ייעודם ללבישה שיש שוני מהותי בין הצמר לפשתים, שצמר הוא סוג בגד רך ונעים, שעשוי לחמם, ופשתים הוא סוג בגד קשה וקשיח, המיועד יותר להגנה ולמלבושי כבוד, ופחות לחמם, והערבוב ביניהם בתוך בגד שלובשים הוא שיבוש ופגם. וכמו כן בשור וחמור, שהרבעה של שור וחמור הרי פשוט שיש בזה ערבוביה ושיבוש, שיוצר ערבוביה ועיוות בתוך מעשי הבריאה. אולם בקשירתם יחדיו אין איסור רק במלאכה כגון חרישה והובלת קרון ועגלה, כי הערבוביה מתרחשת בשעת המלאכה, שהעבודה אינה מתאימה שתיעשה על ידי ב' מינים שונים, שור וחמור, שטבעם ומזגם שונה, ששור עובד עם כח רב אולם התנהלותו כבדה, וחמור יותר קל ומהיר אולם אין כוחו רב כשור.

גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אשר תכסה בה (כב, יב)

מצות ציצית נאמרה גם בסוף פרשת שלח, ונשנתה כאן, והדינים שנתחדשו בה הוא שכאן כתוב 'גדילים' ולא 'ציצית', וענין 'הגדילים' הוא ייפוי נוסף יתר על עצם חוטי הציציות, שהחוסים צריכים להיות קלועים ושזורים, מלבד הייפוי של עצם ה'ציצית' שהוא ריבוי החוסים המציצים מהבגד מלשון 'ציצת ראשי'.

והנה לא נאמר כאן נימוק של 'וראיתם אותי זכרתם - למען תזכרו', כמו שכתוב בחומש במדבר. והיינו שגדר החיוב כאן הוא אף בלא הנימוק של זכירה, אלא מצד עצם הנכבדות של איש ישראל יש מצוה ללבוש ציצית.

שכלפי חלק החיוב שנאמר בספר במדבר, היינו שבוה שנתלבש בגדים חשובים שיש בהם ציצית, זה יזכיר לנו שאנו אישים חשובים, קדושים ומכובדים, בני מלכים, וזה יחייב אותנו בהנהגות התורה כפי שהתחייבנו מפני כך שאנו בני מלכים וחשובים. ונמצא שגם שם במדבר הענין של ציצית הוא מפני שהם מייפים את הבגד, אלא ששם הענין ללבוש בגדים מכובדים ומיפיים הוא רק בכדי שעל ידי כך יהיה 'למען תזכרו'. אבל כאן בדברים לא כתוב 'למען תזכרו', אלא כאן טעם הציצית הוא מפני עצם הייפוי בלבד כמטרה, שמפני שאנו חשובים בפועל כבר חלה עלינו חובה ללבוש בגדים חשובים ומיפיים.

וזו ההוספה שיש כאן על מה שנאמר בספר במדבר, שמצות ציצית האמורה שם חלה עלינו 'למען תזכרו', כלומר שגם אם עדיין אין האדם נכבד מצד מהותו, אולם ילבש בגד נכבד שיזכיר לו להיות קדוש לאלוקיו. אולם כאן גדר החיוב שהוא בא מאליו, אחר שהוא איש קדוש ונכבד, ראוי לו ללבוש מלבושים נכבדים שיש בהם ייפוי של גדילים, ועל כן רק כאן הוא בא סמוך לאיסור שעטנז, שהוא איסור ללבוש בגדים מקולקלים ומשובשים.

והנה לפי האמור שכשיהודי לובש בגד משובש הוא עובר על איסור, אבל כשבגדו אינו משובש אלא הוא רק חסר ייפוי, בלא ציצית, בזה אינו עובר על 'לאו', אבל הוא עובר על 'עשה', מפני שמחוייב לא רק להימנע מבגד משובש, אלא גם ללבוש בגד מכובד, מיופה בגדילים ובציצית.

'לחם', בתוצר היוצא ממנו, החיטה חשובה ביותר, אבל בשעת הצמיחה הכרם חשוב יותר, עצם הדבר שנטיעת גפנים נותנין למקום שם 'כרם' מורה על חשיבות כרם גפנים. ועל כן מכל שאר המינים הגפן הוא החשוב ביותר, שהרי גם בשבעת המינים אחר חיטה ושעורה ניצב הגפן אחריהם בסדר.

ובענין כלאי בהמה, ההוספה כאן היא שהאיסור הוא לא רק להרביע, שיש בזה יצירת הרכבה של קיימא בין שני המינים, אלא אפילו רק להנהיגם ולחרוש בהם יחדיו - שזה חיבור זמני - גם אסרה תורה. ולגבי כלאי בגדים שעטנז, בפר' קדושים גדר האיסור הוא ב'בגד', ובפר' דילן ניתוסף שהאיסור הוא לבישה גרידא אפילו כשאין זה בגד - 'לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו'.

והוספה זו בשעטנז, מבואר ברמב"ן (בפרשת קדושים) שההוספה בחומש דברים היא שהאיסור הוא אף בלא התואר של 'בגד', וכגון כשאורג את הצמר לחוד והפשתים לחוד וכו', עיי"ש.

ולכשנתבונן נמצא שכעין הבדל זה ישנו בכל שלשת איסורי הכלאים שאנמרו כאן, שבפרשת קדושים האיסור מוסב על ה'חפצא', ככתוב - 'בהמתך לא תרביע כלאיים', שהחפצא של הבהמה לא ייעשה בה איסור. וכן - 'שדך' - לא תזרע כלאים, וכן 'בגד כלאים שעטנז' - לא יעלה עליך. אבל כאן בדברים ניתוסף איסור על הגברא: 'לא תזרע', 'לא תחרוש', 'לא תלבש'. הרי אמור שבפרשת קדושים האיסור הוא שלא תהיה תוצאה בלתי נרצית של כלאים, ובכך תצא ניתוסף שאף עצם הע'שה' של כלאים יש בו כבר איסור.

והנה נמצא שזה עצמו הטעם שבפרשת קדושים לא נכתב האיסור של חרישה בשור וחמור יחדיו, מפני ששור וחמור כ'חפצא' אין מקום לאסור אותם בחרישה יחדיו, שכן לא מסתבר שהשיתוף עם הבהמה האחרת חל על חפצת הבהמה, ורק כשמצוים את האדם יש סברא לצוותו שלא שיעשה את ה'מעשה' של חרישה בהם - 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו'. אולם איסור הרבעה אתי שפיר שחל האיסור על החפצא של כל אחת מהבהמות, ומקומו יאות לו בפרשת קדושים העוסקת באיסור ה'חפצא'.

* * *

לא יבא ממזר בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא לו בקהל ה'. ולא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם. על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים, ואשר שכר עליך את בלעם וגו'. לא תתעב אדומי כי אחיך הוא. לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו. בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' (כג, ג-ט)

מבואר בפסוק שעמוני ומואבי אסורים לעולם, אפילו דור עשירי, אבל אדומי ומצרי אין אסורים לעולם, ודור שלישי כבר יבואו בקהל ה'.

ולעומת זאת דרשו בגמרא (יבמות טו.) 'עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית'. אבל לא דרשו כן בתיבות 'אדומי ולא אדומית, מצרי ולא מצרית'. והיינו משום שבשיעור התיבות אין שייך לדרוש כן באדומי ומצרי, שכן צורת כתיבת האיסור בהם הוא בדרך שלילה 'לא תתעב', ואטו שייך לדרוש אדומי ולא אדומית, שאת האדומית כן תתעב, הרי לא שייך לומר כן, שלא שייך לדרוש שהנשים יהיו חמורות מהאנשים.

ולמעשה אין דרשא זו אצל אדומי ומצרי, ולכן גם אצל אדומית ומצרית יש איסור לבוא בקהל עד דור שלישי. ורק אצל עמוני ומואבי דרשו שעמונית ומואבית אינן בכלל האיסור, ולכן הן מותרות מיד לבוא בקהל. ולפי דעה אחת בגמ' (שם עו), טעם הדבר הוא משום שכתוב - 'על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים', ודרכו של איש לקדם ואין דרכה של אשה לקדם.

אולם יש להמתיק הדבר מצד הסברא, והיינו, שהמצרים והאדומים מכיון שעשו פשעים חמורים נגד עם ישראל, שאדום אמר - 'פן בחרב אצא לקראתך', והיה מוכן להרוג את ישראל. וכבר זקנם עשיו בא נגד יעקב עם ארבע מאות איש בכדי להרוג, וככתוב 'ישלמו ימי אבל אבי ואהרגה את אחי'. וכל שכן המצרים שעינו את בני ישראל מאות שנים, שעבדו את כל העם בפרך והרגו את היילודים הזכרים. ונמצא ששני עמים אלו עשו פשעים גדולים נגד ישראל. וכשהעם כל כך מושחת, אף כשיש להאשים בדבר רק את הגברים, שכן הנשים אין אופי טבע האומה מוביל באישיותן, ובכללות הן רכות בטבען יותר מהגברים, אולם שחיתות עמוקה כל כך משפיעה גם על הנשים

במידת מה, שכשהאנשים מושחתים במידה גדולה כזאת, אף נשותיהם אישיותן נגועה בשחיתות ולו במידת מה.

אולם עמון ומואב שעולתם היתה פחותה מהמצרים והאדומים, וכל הטענה היא 'על דבר אשר לא קידמו אתכם בלחם ובמים', 'ואשר שכר' וגו', שאין בזה אכזריות גדולה כל כך, לכן הנשים שטבען רך ואין אופי האומה מוטבע כל כך בעצמן, לכן אין השחיתות חקוקה בהן במידה כזאת שיהיה איסור משום כן להתחתן עמהן.

ומה שהדור השלישי מותר במצרי ואדומי ואסור בעמוני ומואבי עד עולם, הרי הטעם מפורש בתורה, שזה מפני שיש לנו סיבות מיוחדות לבוא לקראתם, באדומים מפני שהם אחינו, ובמצרים מפני שהיינו גרים בארצם.

[והוא מסתרי עומק דרכי התורה המופלאות, שיתכן שמצד אחד חמור דבר מסוים מחבירו, ומצד שני יש בו קולא. שאף שעוון האדומים והמצרים הוא חמור יותר, עד שהאיסור עליהם חל גם על הנקבות, אף על פי כן יש בהם קולא גדולה זו שהאיסור הוא רק שני דורות מהטעם האמור].

ובגמרא (שם עז.) הקשו 'אלא מעתה ממזר ולא ממזרת', ותירצו 'ממזר כתיב, מום זר'. והביאור בזה הוא שחכמים ירדו ודרשו את הכתובים בהתאם לעומק סברת הדבר, שכן סיבת האיסור שוה בממזר וממזרת, וכפי שדרשו בתירוץ רמז לדבר בנוטריקון 'מום זר', כלומר שרק כשהאיסור נעוץ בתכונות נפש של אומה יש מקום לחלק בין זכר לנקבה, ולכן דרשו שמה שכתוב 'עמוני' הוא אכן דווקא הזכר שמשקף בתוקף את אופי האישיות של בני עמון, אולם בממזר שאיסור הערוה הוא הגורם ליצירת וולד פגום מיסודו, אין מקום לחילוק זה, ומה שכתוב 'ממזר' הוא מפני שלעולם כן דרך התורה לכתוב כל דבריה בזכר, ומאליו נבין שהוא הדין בנקבה. ולעולם קבעו חכמים את הדרשה על פי מה דקים להו בהתאם לתוכן כל דבר האם שייך לחלק בזה בין זכר לנקבה.

* * *

לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות
איש בחטאו יומתו (כז, טז)

וברש"י פירש, ומקורו בגמ' סנהדרין (כז): 'לא

בחטא הבנים, ומה ההווה אמינא כן להמית בנים בעוון אבות. עד שהתורה צריכה לשלול את הדבר. וממה שהתורה נזקקת לשלול דבר זה, אות היא שיש רעיון כזה שאפשר להעניש את הבן בזה שמענישים את אביו, והיינו שהצער שנגרם לבן מעונש הניתן לאביו דומה במידת מה לעונש הניתן לו עצמו, משום שאב ובן הם בשר אחד.

ומשום טעם זה גופא פסול האב להעיד על בנו, וכן להיפך, משום שאדם על עצמו הרי אינו יכול להעיד, ואם אב ובן הם כבשר אחד א"כ נחשב עדותם אחד על השני כעדות על עצמו, ולכן פסול.

והיינו שמכך שהתורה צריכה להזהיר שאין להעניש את האב על חטא בנו ולהיפך, זה מורה שמידת קריבותם היא כל כך חזקה, עד שהם נחשבים במידת מה לאיש אחד, ומטעם זה אכן הם פסולים לעדות אחד על השני, כמו שאדם אינו יכול להעיד על עצמו. ומה שהתורה שוללת למעשה להעניש את האב על חטא בנו, זה משום שסוף סוף 'איש בחטאו יומת', והרי רק הבן חטא ולא האב. אבל עצם ההו"א כבר מורה על מידת קרבותם במידה גדולה הגורמת לפסול בעדות.

וימתו אבות על בנים - בעדות בנים', והיינו 'לא יומתו אבות על ידי בנים'. כמו כן - 'ובנים לא יומתו על אבות', הכוונה שהאבות לא יומתו בעדות בנים, והיינו שכתוב כאן שקרוב פסול לעדות. וממשיך רש"י - 'ואם תאמר בעון בנים, כבר נאמר איש בחטאו יומתו'.

ופשיטא שאין זה אלא דרשא, וההוכחה לכך היא פסוק מפורש במלכים (מ"ב יד, ו) שכתוב: 'ואת בני המכים לא המית, ככתוב בספר תורת משה אשר צוה ה' לאמר, לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות, כי אם איש בחטאו יומת'.

וזו דוגמא קולעת לכך שבכתבי הקודש עצמם הרי הפסוק מתפרש כפשוטו, והוא מלמדנו אורחות חיים, שלא יומתו אבות בעוון בנים. ואינו זז ממקומו אף על פי שגם חז"ל דרשו ממנו הלכה מיוחדת. [ראה רמב"ן בחומש (ויקרא כז, כט) שמציין דוגמא זו לכך שהמקרא נדרש לכמה אופנים, אף שוודאי שגם פשוטו מלמדנו את המעשה אשר נעשה].

אולם צריכים אנו להבין את הקשר בין פשוטו של הפסוק, למה שדרשו כאן חכמים. וכפי דרכנו תמיד שהדרשא צריכה להיות מענין הפשט.

ונראה הביאור בזה כך, שמפני מה צריכה התורה לצוות 'לא יומתו אבות על בנים' - שלא יומתו אבות

היכל השבת

סעודות השבת - ד

השלישית זמנה דווקא לאחר חצות, כמו כן הסעודה השניה זמנה לפני חצות דווקא. וכן סעודה ראשונה אין זמנה אלא בלילה.

ואכן כך נראה בלשון הרמב"ם (הלכות שבת פ"ל ה"ט) - 'חייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה'. ובמגיד משנה שם - 'ומה שכתב רבנו ערבית שחרית ומנחה נראה לי שדעתו ז"ל שמצוה לעשותם באותם הזמנים ודבר זה מחלוקת בין הגאונים, שבעל הלכות כתב שאפילו מפסיק בשחרית באמצע סעודתו ומברך וחוזר ואוכל שפיר דמי וכו' ובספר העתים האריך בזה והעלה שמצוה לעשותן באלו הזמנים והוכיח כן ועיקר'.

וכן מבואר בב"ח סימן שלב, דלאחר חצות כבר

דעת הפוסקים שזמן סעודה שלישית אחר חצות

איתא בשו"ע או"ח סימן רצא סעיף ב' - זמנה [של סעודה שלישית] משיגיע זמן המנחה דהיינו משש שעות ומחצה ואם עשאה קודם לכן לא קיים מצות סעודה שלישית. ומקורו מהתוס' והרא"ש במסכת שבת פרק כל כתבי (ק"ח).

ועיין בשו"ת הרא"ש (כלל כ"ב ס"ד) שכתב - 'אבל קודם זמן המנחה אין לאכול סעודה שלישית, וכן מוכח בכמה דוכתין שאין סעודה שלישית אלא בזמן המנחה'.

ולכאורה טעם הדבר הוא בכדי שכל סעודה תהיה בפרק זמן בפני עצמו, שבזה אכן נחשבים לשלוש סעודות נפרדות. ולפי זה נמצא דכשם שהסעודה

עבר זמנה של סעודה שניה. עיי"ש. אולם בשו"ת הרא"ש שהוא מקור הדין שאין לאכול סעודה שלישית קודם מנחה, כתב (בכלל כב סימן יג) - 'אין לאכול סעודה שלישית אלא אחר חצות וכו', והאוכל סעודת שחרית אחר חצות, יכול להפסיק הסעודה לשתי סעודות, אבל האוכל קודם חצות אין יכול להפסיק. ומשמע לכאורה מדבריו שיכול לאכול סעודת שחרית לאחר חצות. אכן יש לומר שכוונתו למי שנמשכה סעודת שחרית שלו לאחר חצות.

ועיין ערוך השולחן (סימן רפח סעיף ב) שכתב - 'והנה באמת לפענ"ד צריכה להיות הסעודה השנייה רק קודם חצות, שהרי כמו שהסעודה השלישית צריכה להיות רק אחר חצות כמו שיתבאר בסימן רצא, והטעם נראה דכיון דהג' סעודות ילפינן מתלתא היום 'ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לד' היום לא תמצאוהו בשדה' (שבת קיז:) צריך להיות לכל אחת זמן קבוע בפני עצמו, אחת בלילה, ואחת ביום קודם חצות, ואחת לאחר חצות, אבל תמיהני למה לא הזכיר אחד מן הפוסקים דבר זה, וגם הרבה לא יחוושו לזה. ואולי דטעם סעודה שלישית שאינה קודם חצות אינה מטעם תלתא היום, אלא מפני שכל סעודה צריך להיות שמה עליה, דלילה סעודת ערבית, ודיום סעודת שחרית, והשלישית סעודת מנחה ומנחה הוי רק לאחר חצות, אך לפי"ז גם שחרית לא הוי אחר חצות וכו'. ולכן אני אומר אף שהפוסקים לא הזכירו זה מ"מ ברור הוא שסעודה שנייה צריכה להיות התחלתה עכ"פ קודם חצות וכן אני נוהג'.

אכן פשוטו רהיטת לשון הפוסקים משמע דלא חשו לזה, שיהיה זמנה של סעודה שניה דווקא לפני חצות. שהרי כתבו שאין להתעכב מלאכול הסעודה לאחר חצות רק מטעם שלא יתענה עד שש שעות, עיין שם בסימן רפח בפמ"ג ובמ"ב, ועיין במג"א סימן קנז.

וכן מבואר לגבי סעודת הלילה שאין זמנה דווקא בלילה, דאיתא בשו"ע (סימן רצא סעיף א בהג"ה) - 'ומי שלא אכל בליל שבת יאכל שלש סעודות ביום השבת'.

ומעתה צריך ביאור משום מה דווקא בסעודה שלישית, נקטינן להלכה שאין יוצא ידי חובתו אלא כשאוכל אותה לאחר חצות.

ונראה דמה שאמרו שסעודה שלישית אין יוצא בה

כשאוכל אותה לפני חצות, טעם הדבר הוא דמאחר שסעודה שלישית באה לאחר שתי סעודות הקודמות לה, ועל כן כל משמעותה ועניינה היא סעודה של קינוח וביסוס. ומהאי טעמא איתא בשו"ע שאפשר לצאת ידי חובתה גם במיני תרגימא. ולכן אין זמנה של סעודה כזו רק בסיום היום לאחר חצות, כי אם אוכלה לפני חצות שהוא עיקרו ותקפו של יום והוא זמן סעודה חשובה, אין לה אופי וצורה של סעודת קינוח הבאה לאחר הסעודות, אלא נחשב שהכפיל את סעודתו בסעודה נוספת של חשיבות ועונג. ועיין תוס' (שבת קיח. ד"ה במנחה) שכתבו - 'אין לעשות שתי סעודות שחרית, דהא כיון שאוכל הכל שחרית חשיב כסעודה אחת'.

אולם סעודת שחרית אף שעיקר זמנו לפני חצות, אך גם אם מאחר את אכילתה, אזי כל אימת שיאכל אותה הרי יש לה משמעות של הסעודה החשובה של היום, ואינה מאבדת את צורתה ואופיה מחמת כן. והבן.

שלש סעודות - חטיבה אחת של סדר סעודות

ונראה לבאר בזה יותר, שבאמת כל סעודות השבת יש לכל אחת מהם אופי מיוחד. וכך הוא סדר הדברים, שסעודה ראשונה גדרה הוא סעודה לשבוע, שמשום שהיא סעודה ראשונה, עניינה הוא השביעה. והסעודה השניה עניינה הוא סעודה של חשיבות ועונג, שאחר שכבר אכלו הסעודה הראשונה ושבעו כל צרכם, באה הסעודה השניה לחשיבות ועונג. [וכמו שמצינו בבשר הפסח שנאכל על השבוע].

[וכענין שמצינו בכתוב (שמות טז, ח) - בתת ה' לכם בשר בערב לאכול, ולחם בבוקר לשבוע. והיינו שיש סוג סעודה שתכליתה לשבוע, ויש סוג סעודה שעניינה הוא אכילת חשיבות ועונג].

ואחר כך באה הסעודה השלישית שעניינה הוא כעין קינוח ופרפרת הבאה לאחר המזון, וכאמור לעיל, שמטעם זה הקלו בה, ולכמה דעות יוצא ידי"ח במיני תרגימא, מאחר שזה אופיה של הסעודה שהיא באה לקינוח ופרפרת.

והנה נקטינן להלכה דכבוד יום עדיף (פסחים קה. שו"ע או"ח סימן רעא), והיינו הסעודה הראשונה ביום. ולפי דברינו תואם דין זה גם מצד מבנה כללות הסעודות, שהסעודה החשובה היא הסעודה השניה, כעין המנה העיקרית והחשובה בסעודה.

אמנם מצינו דלהרבה דעות ניתן להקל במלוה מלכה במיני תרגימא].

שלוש סעודות בפרקי זמן נפרדים

ובדעת הרמב"ם וסייעתו דס"ל שכל סעודה בשבת יש לה פרק זמן מיוחד, אחת ערבית ואחת שחרית ואחת במנחה, נראה הטעם בזה שעל ידי זה יהא מודגש שהם שלש סעודות נפרדות, כלומר שעל ידי שאוכל כל סעודה בפרק זמן מיוחד, הרי היא סעודה בפני עצמה. אולם אם יאכל שתי סעודות באותו פרק זמן, הרי זה כאילו שהמשיך את אותה הסעודה והכפיל אותה, ואין כאן שלש סעודות.

ועיקר משמעות ברכת היום הוא שבמשך השבת יאכלו שלש סעודות שזה מורה על ריבוי. ומה שנקבעו להם זמנים אלו של ערבית שחרית ומנחה, הוא שעל ידי זה שכל סעודה קבועה בפרק זמן נפרד נחשב לסעודה אחרת. אבל אם יאכל שתי סעודות באותו פרק זמן נחשבים שתיהם כסעודה אחת גדולה, וחסר בחשיבות הריבוי של שלש סעודות. [וכענין שמצינו בענין בשר בחלב שכל שאוכל בתוך שש שעות לא מיקרי עדיין סעודה אחרת].

עוד יש לומר בטעם הדבר שבאופן זה יהיו כל פרקי הזמן של שבת עם סעודות, ולא יהיה פרק זמן של שבת בלא סעודה. ומאחר שיש בשבת שלשה פרקי זמן, ערבית שחרית ומנחה, על כן צריך לאכול בכל אחד מהם סעודה, וזה שלימות והידור בברכתו של היום שאין בו פרק זמן בלא סעודה.

אכן נראה בדעת הרמב"ם שדין זה של אכילת הסעודות כל אחד בזמן מיוחד, אינו לעיכובא אלא הוא רק לכתחילה. דהא לדעת רב חידקא אוכל כל שלשת הסעודות ביום, ואם כן הרי להדיא שיוצא ידי חובת סעודה ראשונה גם ביום.

ואפשר דלשיטת הרמב"ם גם לרב חידקא דס"ל דבעינן לאכול כל שלש הסעודות דווקא ביום, צריך לחלק אותם לפרקי זמן מחולקים ביום, דהיינו סעודה ראשונה בבוקר שהוא עד ארבע שעות, סעודה שנייה עד חצות, וסעודה שלישית לאחר חצות.

וכן משמע בגמרא שם בסוגיא (שבת קיח.) - 'תנו רבנן קערות שאכל בהן ערבית, מדיחן לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחן לאכול בהן בצהרים, בצהרים

ולפי זה אפשר דלרב חידקא דס"ל גם הסעודה הראשונה היא ביום, והיינו הסעודה שבה לשבוע, אין יוצא בה אלא בבוקר דהיינו עד ארבע שעות, שהוא הזמן המתאים לאופי אכילה של שביעה, וכלשון הכתוב 'לחם בבוקר לשבוע'. [והוא הדין לדין למי שלא אכל בלילה, שצריך לאכול שלש סעודות ביום, יצטרך להקדים ולאכול את הסעודה הראשונה עד ארבע שעות דווקא]. ולרבנן שהסעודה הראשונה באה בלילה, היינו משום שאנו מקדימים את סעודת 'השביעה', לתחילת השבת כהקדמה לבוקר המחרת.

ומסתבר לדעת רבנן שהלכה כמותם, דס"ל שגם בלילה הוא זמן לאכילת שלש סעודות השבת, אזי גם מי שלא יוכל לאכול למחרת סעודת שבת, אין בידו לצאת ידי חובתו באכילת כל שלושת הסעודות בלילה. [לא רק סעודה שלישית שעניינה קינוח, שנתבאר שמהאי טעמא אין יוצאין ידי"ח לפני חצות, וכל שכן שאי אפשר לצאת ידי"ח בלילה. אלא] אפילו לגבי סעודה שנייה, אינו זמן מתאים לקיים בו סעודה זו שאופיה סעודת חשיבות ועונג, שזמנה הוא דווקא בתקפו של השבת בעצם היום.

וכן יש להוכיח קצת ממה שנהגו ישראל בערב פסח שחל להיות בשבת, שיש הטורחים ומתאמצים לחלק את סעודת השחרית בכדי לקיים סעודה שלישית, ולא מצינו שיעשו כן באופן נקל דהיינו שיחלקו את סעודת הלילה.

סדר סעודות שבת כסעודה גדולה

ונמצא שכלל סעודות השבת יש להם סדר ומבנה, ששלשתם הוי כעין סעודה גדולה, שכך הוא הסדר בסעודות חשובות שתחילה מביאים לפני המסובין מיני מזון שעיקרם לחם המיועדים לשביעה, ורק אחר כך מביאים לפנייהם מיני מאכלים חשובים מיני מעדנים ומשמנים שעיקרם בשר. ולאחר מכן בא סדרם של הקינוח והפפרת הבאים בסוף הסעודה.

[ונראה דכמו כן סעודת 'מלוה מלכה' גם כן שייך לסדר מבנה זה, והיינו כעין שיש בסעודות מיוחדות שלאחר סיום הסעודה מוסיפין להביא עוד מינים לביסוס כגון קליות ואגוזים ויין. ואין הכוונה דמשום כך די לאכול בסעודה שלישית ומלוה מלכה מיני קינוח ופפראות, אלא הכוונה שגדר הסעודות הוא מקביל לסוגי אכילות אלו שישנם בסעודה גדולה,

שדינו לאכול בהן במנחה, מן המנחה ואילך שוב אינו מדיח'. ועיין בחידושי המאירי - 'זוה שאמרו כאן בצהרים וכו' לדעת רבי חידקא היא שנויה שמצריך בארבע סעודות'. ולכאורה משמע מלשון הגמרא לדעת רב חידקא סדר שלושת הסעודות ביום הוא שחרית, צהריים, ומנחה. וכמו שנתבאר.

ולפי"ז גם לדין מי שלא אכל סעודה בלילה, ומנחה.

שדינו לאכול בהן במנחה, מן המנחה ואילך שוב אינו מדיח'. ועיין בחידושי המאירי - 'זוה שאמרו כאן בצהרים וכו' לדעת רבי חידקא היא שנויה שמצריך בארבע סעודות'. ולכאורה משמע מלשון הגמרא לדעת רב חידקא סדר שלושת הסעודות ביום הוא שחרית, צהריים, ומנחה. וכמו שנתבאר.

ולפי"ז גם לדין מי שלא אכל סעודה בלילה, ומנחה.

בענייניא דיומא

אני לדודי ודודי לי

דרשו (ברכות נז). 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, אל תקרי מורשה אלא מאורשה'.

עומק המשמעות בשני אלו הוא, שאנו כל כך דבקים ומקושרים אנו להיות חלק ה' עמו, חבל נחלתו של הקב"ה, וכן התחברותנו לתורה היא כה עזה ואיתנה עד שהתורה היא חלק מאתנו. כה גדול הוא עוצם הדביקות, עד שהדבר נמשל לקשר חתן וכלה, שהם נעשים שניהם למציאות מאוחדת.

אולם, ביחס להקב"ה אנו משולים ל'כלה', וביחס לתורה הקדושה אנו משולים ל'חתן'. שכלפי הקב"ה, שאנו שייכים לו ומקבלים את שפע חסדו ונכנסים לחלקו ית"ש, הרי אנו בבחינת ה'כלה' שהיא השייכת לחתן ובטלה אליו. אבל ביחס לתורה הקדושה לעומת זאת, אנו משולים ל'חתן', יען כי לב החכם מביין וסובר את דברי התורה, והרי שבכך התורה היא כביכול שלו, וכמו שדרשו חז"ל על הזוכה להגות בתורה (קידושין ל). שהיא נעשית 'תורה דיליה', וכביכול התורה היא קניינו של עם ישראל, ולכן התורה נמשלה ככלה השייכת לחתן.

וכתב במהרש"א בחידושי אגדות (סנהדרין נח): 'הנראה שהכוונה בזה שהתורה נקראת ארוסה, לפי שרוב ההמון אין עוסקין בה, והוא התורה לגביה כארוסה בבית אביה, שהניחה להיות תורת ה', אבל העוסק בה, ודאי דהוא ליה נשואה ונקראת תורתו'.

התחברות ישראל לתורה - על ידי ניתנת הלוחות

עיקר הזכיה למעלה העליונה הזאת, שהתורה תהיה עצם מעצמינו בחינת 'תורה דיליה', היה בעת

אלול - זמן להתעוררות היחס בין קוב"ה וכנסת ישראל כדוד ורעיה

חודש אלול הוא עת רצון לפני ה', כמובא בפוסקים ובספה"ק, וידוע הרמז המובא במשנה ברורה (סימן תקפא ס"ק א, ועיין ב"ח שם ומקורו באבודרהם): 'ואיכא אסמכתא מקרא 'אני לדודי ודודי לי' ראשי תבות 'אלול', וסופי תבות עולה ארבעים, כנגד ארבעים יום מראש חודש אלול עד יום הכפורים. כי באלו ארבעים יום, התשובה מקובלת להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה, ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה'.

רמז זה שדרשו, שאלול הוא זמן של 'אני לדודי ודודי לי', מלמדנו שבעומק הדברים חודש אלול הוא זמן המוכשר לעורר בו את היחס המיוחד והנעלה שבין קוב"ה וכנסת ישראל בבחינת 'דוד ורעיה', וישנה שייכות מיוחדת של חודש אלול לבחינה זו.

עם ישראל - כלה כלפי הקב"ה, חתן כלפי התורה

מצינו בדברי חז"ל בשני מקומות כלפי עם ישראל שדימו אותם במשל של חתן וכלה.

האחד הוא ביחס לקשר של הקב"ה אלינו, ודבר זה מבואר בפרקי 'שיר השירים', שכנסת ישראל מתוארת בו במשל כרעייתו של הקב"ה. וכן כתיב (ישעיה סב, ה) 'ומשוש חתן על כלה ישיש עלייך אלוקיך'.

השני הוא ביחס לקשר של התורה אלינו, וכמו שדרשו על הפסוק (שמות לא, יח) 'ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו', כפי שהביא רש"י: 'ככלתו - ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן. וכן

וגם זה בחינת השגת התורה בעצמותם באופן של 'תורה דיליה' [אכן בדרגה פחותה מאשר היה אלמלא ניתנו בלוחות ראשונות. ובעת הגאולה והתיקון השלם נזכה שוב לנתינה כעין לוחות הראשונות, וכמו שכתוב 'ונתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה', ולכן נזכה אז לחזרת שני הכתרים שניטלו מאתנו בעת החטא כדאיתא בגמרא (שבת פח.).]

בעת הקמת המשכן נעשו ישראל בחינת 'כלה' להקב"ה

ביום הקמת המשכן זכינו לבחינה השנייה של חתן וכלה, שישאל הם בחינת רעיה להקב"ה שהוא דודנו, כשהקב"ה השרה שכינתו בתוכנו, ובא להיות אתנו יחד בחינת דוד ורעיה, וכפי שהביא רש"י על הפסוק (במדבר ז, א) 'ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן', שיום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה.

ובמדרש שם (במדבר יב, ח): 'ד"א ביום חתונתו, זה אהל מועד, וביום שמחת לבו זה בית העולמים, ומניין לאהל מועד שחיתונין היו, דכתיב ביום כלות משה להקים את המשכן, כלת כתיב, כיומא דעלת כלתא לגננא'.

וכן במדרש תנחומא (נשא פרק כ) 'ד"א יבוא דודי לגנו, אל תקרי לגנו אלא לגנונו, אימתי ויהי ביום כלות משה, אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, כיום שנכנסה כלה לחופה עם החתן, לכך כתיב ויהי ביום כלת'.

מבואר בזה, שבעת הקמת המשכן, כשבאה השכינה לשכון בישראל, אז נעשו ישראל ככלה להקב"ה, והגיע הקשר הנשגב לשיא מעלת שלמותו, כאשר שמו הגדול והקדוש שורה עלינו. כמו שאמרו חז"ל (יומא נד:) שהכרובים מסמלים את הידידות כעין דוד ורעיה.

ומשמעות הדבר היא, שבאותה שעה כאשר בא לשכון בתוכנו באוהל מועד, נתן לנו הקב"ה קירבתו במידה כה גדולה, להשיג קדושתו וליהנות מזיו שכינתו, בחינת מלך ומטרוניא.

כמו כן מצינו, שבעת בנין בית עולמים שהוא קביעות ושלמות הקמת המשכן, ניתן ביטוי מיוחד לבחינה זו של דוד ורעיה, כדאיתא בזהר (ח"ב קמג) שביום זה נתחבר שיר השירים ברוח הקודש על ידי שלמה המלך: 'שירתא דא איתער לה שלמה מלכא

מתן תורה על ידי נתינת הלוחות, שכתב ומכתב אלוקים נמצא אצלנו, ומציאות הלוחות אצלנו מבטאת את חקיקת הדברים על לבנו, כעין הכתב החרות על הלוחות (ועיין בהרחבה ב'ן מלך - ספירת העומר וחג השבועות' - שער המאמרים א-ב, וכן ב'ן מלך על התורה' פרשת כי תשא מאמר ב).

על כך דרשו חז"ל (עירובין נד.) 'מאי דכתיב חרות על הלוחות, אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל', כלומר, שבנתינת הלוחות היתה התורה חקוקה וכתובה על לבנו, וזה גרם שלא תהיה אפשרות שתשתכח מהם, שזהו ההבדל בין 'חרות' ל'מונח', שדבר 'מונח' עשוי גם להינטל אפילו אם הוא דבוק למקומו, אבל דבר 'חרות' הוא חלק ממציאות הדבר ואינו עשוי להינטל.

וכן דרשו (נדרים לח.): 'אמר רבי יוחנן, בתחלה היה משה למד תורה ומשכחה, עד שניתנה לו במתנה, שנאמר ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו'. והוא נדרש בפסוק זה (שמות לא, יח) 'ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו שני לוחות העדות וגו'. הרי שמפסוק זה של נתינת הלוחות הוא שדרשו שניתן למשה במתנה, ועל ידי זה שוב לא נשכחה ממנו.

כמו כן דרשו חז"ל מפסוק זה שהתורה היא כ'כלה' לישראל, שאז זכו למעלה זו שהחכם משיג את התורה בלבד והיא דבוקה עמו ככלה, כדאיתא במדרש (שמו"ר מא, ה): 'בשעה שנתן הקב"ה התורה לישראל היתה חביבה עליהם ככלה שהיא חביבה על בן זוגה, מנין שנאמר ויתן אל משה ככלתו'. הרי שדרשו שמעת נתינת הלוחות, התורה היא הכלה וישראל הם החתן.

גם לאחר שבירת הלוחות דבקים בתורה - בבחינת תושבע"פ

אף על פי שלבסוף נשתברו הלוחות הראשונות, ולא זכו ישראל לדרגה רמה זו שלא תשתכח התורה כלל, בכל זאת כאשר ניתנו הלוחות השניות זכו למעין דרגה זו, וכדאמרו חז"ל, שעל ידי נתינת לוחות שניות זכו לתורה שבע"פ, כדאיתא במדרש (שמו"ר מו-א): 'ואמר לו הקב"ה אל תצטער בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם הלכות מדרש ואגדות, הה"ד (איוב י"א, ו) ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושיה'.

בחינת תורה שבע"פ היא, שאנו מבינים בלבנו את חכמת האלוקים, וזוכים להיות חכמים בחכמת התורה,

כד איתבני בית מקדשא', שיר השירים אשר מאריך בבחינה נשגבה זו של הקב"ה וישראל כדוד ורעהיה.

שתי בחינות חתן וכלה שייכות זו לזו

שתי בחינות אלו של חתן וכלה מקושרות זו בזו, כי התחברותנו אל הקב"ה מתקיימת על ידי התקשרותנו אל התורה.

בכך שהתורה נעשית חלק ממצייאותנו, אנו גם דבקים בהקב"ה בבחינת חתן וכלה. כי מאחר שהתורה היא חכמתו של הקב"ה, והרי 'הוא יתברך וחכמתו אחד' כמו שכתב הרמב"ם, נמצא שעל ידי הקשר ההדוק עם התורה אנו מקושרים ואדוקים עם הקב"ה.

וכדאיתא בספר 'התניא' (פרק ד-ה) 'הקב"ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל, כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותיה אזי היא תפיסא ומתלבשת בהקב"ה ממש, דאורייתא וקב"ה כולא חד וכו', כשאדם מבין ומשיג איזו הלכה במשנה או בגמרא לאשורה וכו' הרי זה משיג ותופס ומקיף בשכלו רצונו וחכמתו של הקב"ה, דלית מחשבה תפיסא ביה וכו' והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו'.

לכן גם השראת השכינה שבהקמת המשכן, היא בשרשה מכח נתינת הלוחות, שהרי כל המשכן הוא עבור הלוחות ונקרא שמו 'משכן העדות', והשראת השכינה שבו היא בין שני הכרובים על הארון אשר בו הלוחות, ורק כשיש לוחות שייך משכן, והיינו כענין האמור, שמשום שהתורה קשורה בלבנו בחינת 'תורה דיליה', לכן אנו בבחינת כלה להקב"ה, והקב"ה משרה שכינתו עלינו ונמצא בתוכינו.

משמעות החטא - ביטול בחינות אלו

אבל לאחר שחטאו ונשתברו הלוחות, בטלו קשר שייכות זו אל התורה בבחינת כלה, וממילא גם בטלה בחינתם של ישראל כרעהיה כלפי הקב"ה, וכך אמרו חז"ל (תנחומא פקודי פ"א) שלאחר שבירת הלוחות בטל הציווי של הקמת המשכן, כי כשאינן לוחות אין משכן. שבירת הלוחות משמעותה שקיים רוגז, ושוב אין הקב"ה רוצה לתת לוחות לישראל, וכמו כן אין משכן ומקדש. כאשר יש חטא וריחוק אין האדם יכול להבין תורה ואין קירבת ה' והשראת השכינה.

לאחר שנתרצה ה' לתפילת משה, חזרה אהבתו

לבניו ונרצה לו לתת להם לוחות שניות, ואז גם חזר הציווי על הקמת המשכן. שעל ידי מחילת העוון ביום הכיפורים, חזרה השראת השכינה לישראל וחזרה מצות המשכן, וכדאיתא במדרש (תנחומא פקודי פרק ו ועיי"ש פ"א) 'אלה פקודי המשכן משכן העדות, עדות לכל באי העולם שנמחל להם על מעשה העגל, וכו' אמר משה מי מודיע לאומות, אמר ליה ועשו לי מקדש, כיון שראו אומות העולם הריח של קטרת מתמר ועולה מתוך המשכן ידעו שנתרצה להם הקב"ה'.

בארבעים הימים הללו נתרצה הקב"ה לישראל

רציו זה שביקש משה למענם ונתרצה להם הקב"ה, התקיים בארבעים יום האחרונים של היות משה במרום, מר"ח אלול עד יום הכיפורים, שהיו אלו ימי רצון להחזיר להם את הלוחות ולהשראת השכינה במשכן.

נמצא שימי חודש אלול ועשרת ימי תשובה, הם הימים שבהם נתרצה הקב"ה לישראל שיהיו עמו בבחינת 'דוד ורעהיה', שישאל יהיו בחינת רעהיה להקב"ה.

כן מפורש בפסוקים, שעל עצם קיומם ועל היותם עם ה', כבר נתרצה להם הקב"ה מיד כאשר נתחנן

התודה והברכה ליידינו הנכבדים מתומכי מכונו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב ליידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ח רבי **נחמן אייזנבאך** שליט"א
לרגל הולדת בתו למזל"ט

ברכת מזל טוב ליידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ח רבי **שניאור** בר"צ **גוטפרב** שליט"א
לרגל הולדת בתו למזל"ט

ברכת מזל טוב ליידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרה"ח רבי **יוסף רוזנבלט** שליט"א
לרגל אירוסיה בתו עב"ג למזל"ט

ארבעים 'מי רצון' אלו בכל שנה ושנה

והנה כל חטא מרחיק את הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים, והידידות בבחינת דוד ורעיה נפגמת ומתעמעמת, ואם כן בחטא נעשה בחינת 'שבירת הלוחות', ובחינת סילוק השראת השכינה והמשכן שבתוך כלל ישראל, וכן אצל כל אחד ואחד.

ובכל שנה ושנה בבוא ארבעים יום אלו קודם יום הכיפורים, במקביל לזמן הזה בימי יציאת מצרים וההליכה במדבר, ניתנו גם לנו ימים אלו להיות ימי רצון לבוא אל ה', ולהתפייס ולחזור אל המצב של ידידות וקירבת ה', הן להשגה והבנה בתורה, בחינת 'תורה דיליה', והן לדביקות בה' בחינת דוד ורעיה.

כאשר מתכוננים כראוי בארבעים יום הללו, ועוסקים בתשובה ומעוררים את הרחמים והסליחות, אזי בהגיע יום הכיפורים הקב"ה מתפייס עימנו, וחוזרת שוב בחינת 'לוחות שניות', שהתורה תהא ככלה לישראל, וכן חוזר המצב של דבקות בה' וקירבתו בחינת דוד ורעיה.

אחר כך בבוא חג הסוכות, אנו חוגגים את השמחה על בחינה נשגבה זאת של מלך ומטרונתא, כשאנו יושבים ב'צילא דמהימנותא' שהיא בחינת הכנסה לרשותו, דהיינו מדריגת נישואין. וזה מקביל לעניינה של שמחת 'חג האסיף' שאנו סמוכים על שולחנו של הקב"ה, ועל שמחת בית השואבה אמרו חז"ל 'שמשם שואבים רוח הקודש' (ירושלמי סוכה פ"ה), והוא מדריגת 'אשר יחדיו נמתיק סוד' (ונתבאר בהרחבה ב'בן מלך חג הסוכות').

וביום שמיני עצרת בשמחת תורה אנו מגיעים למדריגה העליונה, בחינת יחודא שלים, קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא, וכדאיתא בזוה"ק (ח"ג עג.) 'קוב"ה ואורייתא וישראל מתקשרין דא בדא'.

משה שלא להשמידם, אלא שעדיין גזר עליהם שלא יזכו להנהגת ה' בבחינה מיוחדת זו כשהוא שורה בקרבם, ככתוב (שמות לג, ב) 'ושלחתי לפניך מלאך', ובאופן מהלך זה לא היו זוכים להשראת השכינה בתוכם ולמשכן ולוחות העדות. אבל אחר הריצוי של ארבעים הימים הללו שנעתר לבקשת משה ואמר 'סלחתי', אמר הקב"ה גם 'פני ילכו', וחזר הציווי על המשכן, וניתנו להם לוחות שניות. כלומר ששבה חיבתם הראשונה, וזוכים ישראל להיות שוב אחוזהם ודבקים בהקב"ה ובתורה בחיבור איתן.

לפיכך ארבעים יום אלו הם ימי רצון לבחינת 'אני לדודי ודודי לי', כלומר להחזיר בחינת חביבות וידידות של 'דוד ורעיה' בין הקב"ה וכנסת ישראל.

מקרב לב אנו משגרים את ברכותינו המאליפות, למעלת כבוד האי גברא רבה ויקריא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, איש חמודות ורב תבונות תומך ושותף נאמן למכוננו

ברכת מזל טוב

משה ויספיש

הרה"ח רבי שליש"א אשר משקיע עמל ויגיעה כבירה להצמיח פרי הילולים לטובת מפעלינו הקדושים בהדפסת ספרי מכוננו ברוב כשרון וחכמה ואשר ליבו פתוח וער לכל פעולות "מכון כתבי בן מלך" לרגל השמחה השרויה במעונו בהיכנס בנו כמוך נתן מאיר הי"ו לעול המצוות

יתן ה' שיוזכו הוא ובני ביתו לרוות רוב נחת דקדושה ממנו ומכל המשפחה, וזכות התורה תעמוד להם להתברך בכל הברכות, תורה וגדולה עושר וכבוד וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה וברכה עד בלי די

הנהלת מכון "כתבי בן מלך" אריה קרישבסקי